

Dr. Coşku Gönen

**AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI VE
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARINDA UNUTULMA HAKKI**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	IX
ÖNSÖZ	XI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM UNUTULMA HAKKI VE HAKKIN KULLANILMASI

I. Unutulma Hakkına İlişkin Ana Esaslar	5
A. Unutulma Hakkı Kavramı	5
B. Unutulma Hakkının Hukuki Temelleri ve Tanımı	9
C. Unutulma Hakkının Koruduğu Menfaat ve Hakkın Amacı	16
D. Unutulma Hakkının Kişilik Hakkı İçindeki Yeri.....	20
1. Genel Olarak Kişilik Hakkı Kavramı ve Özellikleri	20
2. Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı	21
II. Unutulma Hakkının Unsurları	26
A. Genel Olarak	26
B. Alenileşmiş Bilgi.....	27
C. Zaman.....	32
D. Kamu Yararı Karşısında Bireyin Menfaatinin Üstün Gelmesi	36
III. Unutulma Hakkının Konusu, Kapsamı ve Sınırları.....	40
A. Unutulma Hakkının Konusu ve Kapsamı	40
1. Bilginin Niteliği Bakımından Kapsamı	41
2. Ortam Bakımından Kapsamı	43

3. Kişi Bakımından Kapsamı	47
a. Gerçek Kişiler.....	47
b. Tüzel Kişiler.....	50
B. Unutulma Hakkının Sınırları	54
1. Genel Olarak: Üstün Toplumsal Menfaat	54
2. İfade Özgürlüğü.....	61
3. İfade Özgürlüğü Kapsamındaki Diğer Hak ve Özgürlükler	66
a. Kitle İletişim Özgürlüğü	66
b. Bilgi Edinme Hakkı - Bilgiye Erişim Özgürlüğü	70
c. Bilim ve Sanat Özgürlüğü	74
IV. Unutulma Hakkı ile İfade Özgürlüğünün Dengelenmesi ve Dengelemede Başvurulan Ölçütler	77
A. Müdahalenin Yasa ile Öngörülmüş Olması	83
B. Müdahalenin Meşru Bir Amaca Yönelik Olması	89
1. Kamuya Mal Olmuş Kişiler Bakımından Başkalarının İtibarının Korunması Meşru Amacı	92
2. Çocuklar Bakımından Başkalarının Haklarının Korunması Meşru Amacı.....	100
C. Müdahalenin Orantınlılığı: Demokratik Bir Toplumda Gereklilik	102
V. Unutulma Hakkının Kullanılmasında Başvurulan Yöntemler	109
A. Yöntemlere İlişkin Genel Açıklamalar ve Yöntemlerin Kişilik Hakkını Koruyucu Davalarla İlişkisi	109
B. Unutulma Hakkının Silme Yöntemi ile Kullanılması.....	112
C. Unutulma Hakkının Anonim Hale Getirme Yöntemi ile Kullanılması.....	116
D. Unutulma Hakkının Listedен Çıkarma Yöntemi ile Kullanılması.....	119

İKİNCİ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ
KARARLARINDA UNUTULMA HAKKI

I. Genel Olarak.....	123
II. Avrupa Birliği Mevzuatında Unutulma Hakkının Normatif Dayanakları.....	125
A. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı.....	125
B. 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi (AB Yönergesi)	126
C. Gerçek Kişilerin Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Korunması ile Bu Verilerin Serbest Dolaşımına İlişkin ve 95/46/EC sayılı AB Yönergesi’ni Yürürlükten Kaldıran 2016/679 sayılı ve 27 Nisan 2016 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü (Genel Veri Koruma Tüzüğü)	132
1. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Kabulüne Giden Yol	132
2. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü’nde Yer Alan ve Unutulma Hakkı ile Bağlantılı Sayılabilecek Hükümler.....	136
3. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün 17. Maddesinde Düzenlenen Silme (Unutulma) Hakkı	144
a. Genel Olarak	144
b. Silme Hakkı (‘Unutulma Hakkı’)	145
c. Silme (Unutulma) Hakkının Kullanılması Karşısında Veri Sorumlusunun Yükümlülüğünün Kapsamı.....	149
d. Silme (Unutulma) Hakkının Sınırları	150
e. AB Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün 17. Maddesinde Düzenlenen Silme (Unutulma) Hakkına İlişkin Değerlendirmeler	154
III. Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın Unutulma Hakkına İlişkin Kararları	162

A. Genel Olarak	162
B. Google İspanya Kararı.....	163
1. Uyuşmazlığın Esası	164
2. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın İncelemesi.....	167
a. AB Yönergesi'nin 2. Maddesi Çerçevesinde Arama Motorlarının Faaliyetlerinin İncelenmesi.....	167
b. AB Yönergesi'nin 4. Maddesi Çerçevesinde Yönergenin Bölgesel Kapsamının İncelenmesi	171
c. AB Yönergesi'nin 12. ve 14. Maddeleri Çerçevesinde Arama Motoru İşletmecisinin Sorumluluğunun Kapsamının İncelenmesi.....	174
d. AB Yönergesi'nin 12. ve 14. Maddeleri Çerçevesinde Veri Sorumlusunun Haklarının Kapsamının İncelenmesi.....	180
3. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Vardığı Sonuç.....	184
4. Google İspanya Kararına İlişkin Değerlendirmeler	185
a. Genel Olarak	185
b. Kararın Unutulmaya Hizmet Etmediğine Yönelik Eleştiriler	187
c. Divan'ın Hakların Dengelenmesine İlişkin Yaklaşımına Yönelik Eleştiriler	189
d. Divan'ın Unutulma Hakkının Unsurlarına İlişkin Tespitleri	195
e. Kararın Coğrafi Etkisine İlişkin Değerlendirmeler	197
C. Google v. Fransız Veri Koruma Otoritesi Kararı.....	199
1. Uyuşmazlığın Esası	200
2. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın İncelemesi.....	203
3. Google v. Fransız Veri Koruma Otoritesi Kararına İlişkin Değerlendirmeler	208

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARINDA UNUTULMA HAKKI

I. Genel Olarak.....	213
II. Avrupa Konseyi Düzleminde Unutulma Hakkı ile Bağlantılı Düzenlemeler.....	216
A. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	216
1. Genel Olarak	216
2. Sözleşme'nin 8. Maddesi'nde Düzenlenen Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı ve Unutulma Hakkı ile İlişkisi	218
a. Unutulma Hakkı Bağlamında Sözleşme'nin 8. Maddesi'nin Amacı ve Kapsamı	218
b. Unutulma Hakkı Bağlamında Sözleşme'nin 8. Maddesi'nin 10. Maddesi ile Dengelenmesi	229
B. 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi.....	237
1. Genel Olarak Unutulma Hakkı ile Bağlantılı Sayılabilecek Hükümleri	237
2. Sözleşme 108+ : Kişisel Verilerin İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'ni Değiştiren Protokol.....	244
III. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Unutulma Hakkına İlişkin Kararları	246
A. Genel Olarak	246
B. Węgrzynowski ve Smolczewski v. Polonya Kararı	250
1. Uyuşmazlığın Esası	250
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İncelemesi	252
3. Karara İlişkin Değerlendirmeler.....	256
C. M.L. ve W.W. v. Almanya Kararı.....	258
1. Uyuşmazlığın Esası	258
a. Birinci Grup Yargılamalar	259

b. İkinci Grup Yargılamalar.....	263
c. Üçüncü Grup Yargılamalar.....	265
d. Diğer Yargılamalar.....	266
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İncelemesi.....	268
a. Tarafların Beyanları.....	268
b. Mahkeme'nin Değerlendirmesi.....	270
(1) İçeriğin Kamu Yararına İlişkin Bir Tartışmaya Katkısı.....	273
(2) İlgili Kişilerin Tanınmışlık Derecesi ve İçeriğin Konusu.....	274
(3) İlgili Kişilerin Daha Önceki Davranışları	275
(4) Yayının İçeriği, Şekli ve Sonuçları	276
(5) Fotoğrafın Çekildiği Koşullar	276
(6) Mahkeme'nin Vardığı Sonuç.....	277
3. Karara İlişkin Değerlendirmeler.....	277
D. Biancardi v. İtalya Kararı.....	282
1. Uyuşmazlığın Esası	282
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İncelemesi	283
3. Karara İlişkin Değerlendirmeler.....	288
E. Hurbain v. Belçika Kararı.....	291
1. Uyuşmazlığın Esası	291
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin İncelemesi	294
a. Daire Kararı.....	294
b. Tarafların Beyanları.....	295
c. Mahkeme'nin Değerlendirmesi.....	298
(1) AİHS m. 10 ve Dijital Basın Arşivlerinin Korunması.....	300
(2) AİHS m. 8 ve Unutulma Hakkının Korunması.....	301
(3) Somut Başvuruda Uygulanacak Kriterler	305
(4) Kriterlerin Somut Olaya Uygulanması	308
(a) Arşivlenen Bilginin Niteliği.....	309

(b) Olaylardan, İlk Yayından ve Çevrimiçi Yayından Bu Yana Geçen Zaman	310
(c) Bilginin Güncel Yararı	311
(d) Unutulma Hakkından Yararlanmak İsteyen Kişinin Tanınır Olup Olmadığı ve Olaylardan Bu Yana Sergilediği Tutum	312
(e) Bilginin Çevrimiçi Ortamda Bulunmaya Devam Etmesinin Olumsuz Etkileri	313
(f) Dijital Arşivlerdeki Bilginin Erişilebilirlik Derecesi	315
(g) Başvurulan Önlemin İfade Özgürlüğüne ve Özellikle Basın Özgürlüğüne Etkisi	316
(5) Mahkeme'nin Vardığı Sonuç	320
3. Karara İlişkin Değerlendirmeler	321
a. Genel Olarak	321
b. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Unutulma Hakkı	321
c. Mahkeme'nin Somut Başvurudaki Denge Testine Uygulamak Üzere Geliştirdiği Kriterler	323
d. Mahkeme'nin Çatışan Hakların Eşit Düzeyde Koruma Gerektirdiği Yönündeki Yaklaşımı	326
e. Unutulma Hakkı Karşısında “Hatırlama Hakkı” Eleştirisi	328
f. Mahkeme'nin Zarar Unsuruna Yönelik Yaklaşımı	332
g. Mahkeme'nin Unutulma Hakkının Zaman Unsuruna Yönelik Yaklaşımı	334
F. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Unutulma Hakkına İlişkin Kararlarının Genel Değerlendirmesi	335
SONUÇ	343
KAYNAKÇA	349